

ISE TEHTUD, HÄSTI TEHTUD – PUUETEGA LASTE VANEMATEPOOLT LOODUD HILARIUSE KOOL

Autor: **KÜLLI URB**

Kodanikualgatusel koolide loomine algas Eestis üle 20 aasta tagasi. Vanemad otsisid alternatiivseid meetodeid oma laste õpetamiseks – Eestisse tekkis mitmeid koolitüüpe, mis mujal maailmas olid juba aastakümneid edukalt tegutsenud. Loodi esimesed Waldorfi koolid, suurem osa neist on jäänud tegutsema ka praegu.

Ka puuetega laste vanemate seas oli neid, kes soovisid oma lastele mitmel põhjusel riiklikule koolisüsteemile alternatiivi. Kakskümmend aastat tagasi tundus alternatiivkooli loomine ja pidamine üpris ulmelise ideena, ometi leidis julgeid ja ettevõtlikke lapsevanemaid. Üheksakümnendate alguses loodi Tallinnas Nõmmel Mai Krulli eestvedamisel ravipedagoogilisi printsiipe aluseks võttev Mari Kool, mis hiljem kujunes Maie Poomani aktiivsel kaasalöömisel ümber Maria Kooliks. Tartus tekkis Maarja Kool, mis tegutseb siiani, nüüd juba munitsipaalkoolina Jaanus Rooba juhtimisel. Kõiki neid koole iseloomustab ravipedagoogiline suund. Sama suunda jätkab ka Hilariuse kool Tallinnas, kus õpivad erivajadustega lapsed ja mis on Tallinna haridusmaastikul tegutsenud ligi seitse aastat.

Millise kooliga on tegemist ja kes seal õpivad, sellest kutsusime rääkima kooli kaks klassiõpetajat: Maret Mesipuu ja Inga Juuse.

Inga: Hilariuse Kool sai loodud lastevanemate eestvedamisel, kes soovisid ravipedagoogilist Waldorfi kooli. Ligi seitse aastat tagasi pöördusid vanemad minu poole küsimusega, kas ma oleksin valmis kooli organiseerima. Mul oli kogemus tööst Maria Koolis, sai loodud MTÜ Tallinna Erivajadustega Laste ja Noorte Tugiühing, olid olemas ka ruumid kooli jaoks. Koostasime kooli õppekava, põhikirja ja teised vajaminevad dokumendid ning saime haridusministeeriumilt koolitusloa. See protsess võttis kokku terve aasta, aga järgmisel sügisel saime ikkagi avada kooli,

mille nimeks sai Hilariuse Kool.

Käesoleval õppeaastal õpib meie koolis 18 erivajadusega last, soovimegi jääda väikekooliks.

Mida tähendab ravipedagoogiline kool?

Maret: Meie kooli tähenduses on ravipedagoogika Waldorfi pedagoogika suund, mis on mõeldud erivajadustega lastele ja mille aluseid on Saksa filosoof ja pedagoog Rudolf Steiner kirjeldanud ravipedagoogilise kursuse kaheteistkümnes loengus. Loengutes on kirjeldatud haiguspilte, praeguse aja mõistes siis ehk diagnoose, ja räägitud ka tasakaalustamise põhimõtetest, näiteks kuidas tuua autistlikku last lähemale sotsiaalsele suhtlemisele ja harjutada toime tulema muutustega jne.

Loengutes kirjeldatud põhimõtetest on välja kasvanud pedagoogilis-terapeutiline süsteem, mis ei hõlma vaid lapse kognitiivseid, vaid ka sotsiaalseid oskusi ja tema rolli ühiskonnas. Ravipedagoog väärtustab iga last kui isiksust ja hindab lapse omapära olenemata puudest.

Ravipedagoogika idee seisneb selles, et iga lapse vaim ja individuaalsus on kordumatu ja terve. Seetõttu ei ole isegi ravipedagoogidel tavaks rääkida vaimu-, vaid intellektipuudest.

Mis on ravipedagoogi töö aluseks?

Maret: Ravipedagoogi töö põhialuseks on lisaks pedagoogilisele ettevalmistusele ka pidev töö iseendaga – oma tunde-, mõtte- ja tahtemaailmaga ja täpse vaatlusoskuse arendamine. Vaatlusoskus on aluseks ka laste olemuse ja oskuste võimalikult täpsele kirjeldamisele ja seeläbi ka õige raskusastme ning eesmärgiga ülesannete püstitamisele.

Maret, töötad koolis klassiõpetajana, kuidas sai sinust ravipedagoog?

Maret: Olen Hilariuse Kooliga seotud pea kooli asutamise algusest, enne seda töötasin juba ülikooli ajal eripedagoogikat õppides Tartu Maarja Koolis ligi kümme aastat. Ülikoolis õppimise ajal hakkasin külastama ravipedagoogilise seminari koolitusi. Seal jagasid oma teadmisi ja kogemusi eri riikide mainekad õppejõud, kes õpetasid meile, kuidas töötada puuetega lastega. Ka kohalikud Waldorfi pedagoogid koolitasid meid.

Sain ravipedagoogi kvalifikatsiooni Šveitsis asuvast maailma ravipedagooge ühendavast keskusest. Tegin lõputöö ja sain õiguse töötada ravipedagoogina. Waldorfi pedagoogika kontseptsioon seisneb selles, et inimene õpib tervikuna – arendades mõtlemist, haarame õpetusse ka lapse emotsionaalse poole ja arendame tahet. Saan õpetuses kasutada seda, mis mind alati on huvitanud – rahvalaulud, liikumine, muusika. Huumor ja optimism on õpetaja töös väga tähtsad. Siin koolis töötadas saab aru, et individuaalne töö lapsega, mis tihti tundub sõnakõlksuna, on tegelikult peen kunst luua lastele nende arengule vastavaid tegelikke raskusastmeid, et õppimine oleks väljakutse. Tihti just see ongi edu võti. Teine suur alustala, millele toetume, on oskus panna klassi lapsed üksteise kasuks tööle.

Teie koolis on kolleegiaalne juhtimine, mida see tähendab?

Maret: Kolleegiumil on oluline roll koolis, seal võetakse ühiselt vastu otsused, mis puudutavad meie kooli laste heaolu – pedagoogilise protsessi, meetodika, turvalisuse, ühisürituste, õpetajate koolituse ja üldse kõige kohta, mis on seotud pedagoogilise poolega. Ükski koolitüüp ei anna sulle valmis lahendusi, strateegiate väljatöötamine ja ka kriisiolukordade lahendamine on kolleegiumi pädevus.

Kolleegiumi struktuur koosneb kolmest osast. Esiteks vaimne osa – ettekanded, koolitustel õpitu jagamine teistega –, see on üldiselt selline teoreetiline pool. Teiseks kunstiline osa – koolis kasutatavate kunstiliikide praktiline harjutamine: maalime, voolime, liigume, teeme koos muusikat jne. Ja kolmandaks praktiline osa – igapäevaste küsimuste lahendamine.

Selline struktuur tagab, et õpetajate nõupidamine pole väsitav ja tüütu koosolek, pärast mida õpetajad oleksid kurnatud, vaid see annaks jõudu ja energiat. Meile annavad jõudu lapsed ning kaastöötajad ja kolleegid. Aitame üksteist, arutame ühiselt üleskerkivad küsimused läbi.

Milline on teie koolis koostöö lapsevanematega?

Maret: Lapse arengule on tähtis, et vanemad ja kool töötavad ühes suunas. Vanematega kohtume igal aastal individuaalselt – räägime õppekavast ja lapse arengust. Kevadel teeme kokkuvõtte. Suhtleme iga päev päevikute ja meilide kaudu. Teeme koos üritusi. Näiteks kevaditi sõidame mõne pere maakoju. See oli ühe õpilase initsiatiiv, millega vanemad tulid hästi kaasa.

Sellised ettevõtmised ühendavad kooliperet.

Millise õppekava järgi õpetate?

Maret: Meie koolis õpivad toimetuleku õppekava järgi õppivad lapsed. Laste võimeid ei tohi alahinnata. Enne kui ma ütlen, et laps ei suuda, tuleb ta võimed kindlasti proovile panna. Näiteks hakkasime varrastel kudumist õppima. Nii mõnigi ütles, et kas on mõtet, vaevalt nad hakkama saavad. Kevadeks kuuest lapsest viis kodus suurte varrastega, nüüd on kasutusel väikesed vardad ja juba koome mustriaga salli. Mõni neist võib isegi hiljem tööna seda teha. Ma ei lasknud end teiste arvamusest mõjutada. Periood, kui silmad maha ei jooksnud ja vardad kolinal ei kukkunud, võttis kuu-poolteist ja siis toimus pööre. See on ikkagi praktiline oskus, midagi konkreetset ja tulemus käegakatsutav, see innustab lapsi ja annab vanematele kindlustunde, et laps areneb.

Kas õpetajate vahel tuleb ette ka tülisid?

Maret: Meie õpetajad on väga motiveeritud inimesed, kelle silmad säravad. Loomulikult esineb lahkarvamusi, aga kolleegiumis arutame senikaua, kuni leiame konsensuse. Me ei hääleta otsuste vastuvõtmiseks – arutame niikaua, kuni oleme ühel meelel. Kui vaja, võtame aja maha ja hiljem jätkame. Tunnetest räägime avalikult, midagi ei jää vaka alla.

Kuidas saate hakkama kooli majandamisega?

Inga: Ei kujutanud ette, et majanduslik hakkamasaamine on nii keeruline. Olin julge, nüüd imestan, kuidas oleme nii väheste vahenditega toime tulnud. Tegelikult on raske. Saame riiklikku pearaha, mis läheb õpetajate palkadeks ja veidi ka õppevahenditeks. Riik toetab osaliselt ka laste toitlustamist. Vanemate õppemaksu eest maksame maja rendi ja kommunaalkulud. Õppemaks on sellel aastal 124 eurot, see sisaldab ka toitlustust. Oleme igal aastal teinud raskustes peredele õppemaksu osas soodustusi. Saame hakkama, aga muidugi tahaks paremini, siis saaks tööle võtta ka logopeedi ja füsioterapeudi, mida meie lapsed väga vajavad.

Kellega teete koostööd?

Maret: Oleme avatud organisatsioon, meil käib praktilal üliõpilasi Tallinna ülikoolist, hiljuti tegime 35 logopeedile praktilise õppuse. Lapsevanemad saavad külastada tunde. Oleme alternatiivkool, aga ei ütle midagi halba teiste koolide kohta, sest on olemas riigi- ja

munitsipaalkoole, kust on palju õppida. Lapsevanematele, kes tahavad oma last meie kooli panna, soovitame just külastada tunde, et nad tõesti teaksid, millisesse kooli lapse toovad.

Teie lapsed kasutavad kindlasti riiklikku rehabilitatsioonitoetust. Milliste rehabilitatsiooni- meeskondadega teete koostööd?

Inga: Teeme koostööd AVE keskusega, mis asub meie lähedal. AVE spetsialistid käivad meie koolis. Kuna ise on keerukas keskust luua, siis teeme pigem koostööd.

Maret: Soovime väga, et meie koolil oleks oma füsioterapeut ja logopeed, siis saaks klassiõpetaja spetsialistidega arutada laste erivajadusi. Muidugi on koostööpartneriteks teised Eesti ravipedagoogilised koolid ja keskused nagu Tartu Maarja kool, Pahkla Camphill küla, Maarja küla ja Maarja Tugikeskus. Toetume Tartu Maarja Kooli kogemustele, näiteks on Maarja koolis väga hästi käivitatud üldastme käsitöökojad, soovime nende oskusi ja teadmisi rakendada ka meie koolis. See on meie lähitulevik – on ju vanim klass praegu seitsmes ja töökodade rajamisega ei saa viivitada. Käime ka Kukrumäe talus ratsutamas, selle rahastus on projektipõhine, aga loodame, et rahastus jätkub.

Teeme koostööd Kullo huvikeskusega, meie lapsed käivad saviringis. Sealne õpetaja on hästi tore, arvestab erivajadustega. Meie kooli boonus on kindlasti see, et meil on draamaõpetaja Kadi Malberg, kes on lõpetamas Tallinna ülikoolis draamateraapia eriala. Lastele meeldivad draamatunnid väga.

Paar korda nädalas käib vanematele klassidele õpetamas ka arvutiõpetaja.

Millest unistate?

Inga: Kindlasti füsioteraapia väljaõppega kehalise kasvatusõpetajast, mida juba mainisin. Kaugem unistus on saada päris oma maja, kus saaksime välja arendada mitmesugused töökojad. Hetkel rendime Tallinna linnalt ruume pooltühjas endises koolimajas, meil on rendileping üheksaks aastaks. Iseenesest on see hea koht, lähedal on Nõmme-Mustamäe maastikukaitseala, aga oma maja oleks ikka midagi muud.

Maret: Pean oluliseks rõhutada, et ka puuetega laste vanematel peab olema valikuvabadus pedagoogika ja koolitüübi valikul. *Inga:* See oligi meie kooli loomise algpõhjus, vanemad ise otsustasid oma soovi realiseerida.